

Gangeško-policijska bratovščina v Chicagu

Zapuščena policajeva ljubica izpovedala, da si je njen maršant kupil službo za \$1500 in denar je dal gangežu Zuti

Chicago. — Izredna veleporočila, ki preiskujejo tajne zveze črtnih policije z zločinskimi gangami, je včeraj silila izpovedi revarane policajeve ljubice, kako je policijski saržent kupil vojo promocijo v policijskem departmentu za \$1500 in ta denar je bil založen iz blagajne gangev; dal ga je pokojni gangeški rodja Jack Zuta, ki je bil ustreljen v zadnjem juniju.

Obtoženi policijski saržent je Jack Herdegen, ki služi na postaji North Damen ave., njegova ljubica, ki ga je zatočila, je a miss Bernice Shaw. Herdegen je oženjen in ima pet otrok. Saržent je bil aretiran zadnje sobote.

Miss Shaw je povedala državnemu pravniku in veleporočnikom, da je bil saržent Herdegen dolgo časa kolektor podkupnin iz gangev v policijskimi distriktoma North Damen in Warren. Dala je tudi imena političnih voditeljev, ki so pomagali policaji do promocije, potem ko so bili dobro "podmazani". Herdegen je bil promoviran v letu 1928, ko je bil Russell policijski af. Ona je posredovala med gangeži in policijo ter politikarjem. Jack Zuta je njej izplačal \$1500, katero je izročila Herdegeni in nato sta šla skupaj na urad board of review in oddala enar uradniku z imenom Meyer.

Medtem, ko se pred veleporočilo upamano policijsko perilo, je pa zamorski odvetnik William H. Harrison, ki je član komisije za pomiloščenja, priznal, da je vzel \$450 podkupnine z namenom, da bo pomagal nekemu sojenemu zločincu do pomiloščenja. Prišla je na dan dolga post, kako si gangeški zločinci upajo svobodo, kadar so obsodeni v ječo. Harrison je bil suspendiran in vtaknjen v zapor.

Medtem, ko se pred veleporočilo upamano policijsko perilo, je pa zamorski odvetnik William H. Harrison, ki je član komisije za pomiloščenja, priznal, da je vzel \$450 podkupnine z namenom, da bo pomagal nekemu sojenemu zločincu do pomiloščenja. Prišla je na dan dolga post, kako si gangeški zločinci upajo svobodo, kadar so obsodeni v ječo. Harrison je bil suspendiran in vtaknjen v zapor.

Medtem, ko se pred veleporočilo upamano policijsko perilo, je pa zamorski odvetnik William H. Harrison, ki je član komisije za pomiloščenja, priznal, da je vzel \$450 podkupnine z namenom, da bo pomagal nekemu sojenemu zločincu do pomiloščenja. Prišla je na dan dolga post, kako si gangeški zločinci upajo svobodo, kadar so obsodeni v ječo. Harrison je bil suspendiran in vtaknjen v zapor.

Medtem, ko se pred veleporočilo upamano policijsko perilo, je pa zamorski odvetnik William H. Harrison, ki je član komisije za pomiloščenja, priznal, da je vzel \$450 podkupnine z namenom, da bo pomagal nekemu sojenemu zločincu do pomiloščenja. Prišla je na dan dolga post, kako si gangeški zločinci upajo svobodo, kadar so obsodeni v ječo. Harrison je bil suspendiran in vtaknjen v zapor.

Medtem, ko se pred veleporočilo upamano policijsko perilo, je pa zamorski odvetnik William H. Harrison, ki je član komisije za pomiloščenja, priznal, da je vzel \$450 podkupnine z namenom, da bo pomagal nekemu sojenemu zločincu do pomiloščenja. Prišla je na dan dolga post, kako si gangeški zločinci upajo svobodo, kadar so obsodeni v ječo. Harrison je bil suspendiran in vtaknjen v zapor.

Medtem, ko se pred veleporočilo upamano policijsko perilo, je pa zamorski odvetnik William H. Harrison, ki je član komisije za pomiloščenja, priznal, da je vzel \$450 podkupnine z namenom, da bo pomagal nekemu sojenemu zločincu do pomiloščenja. Prišla je na dan dolga post, kako si gangeški zločinci upajo svobodo, kadar so obsodeni v ječo. Harrison je bil suspendiran in vtaknjen v zapor.

Medtem, ko se pred veleporočilo upamano policijsko perilo, je pa zamorski odvetnik William H. Harrison, ki je član komisije za pomiloščenja, priznal, da je vzel \$450 podkupnine z namenom, da bo pomagal nekemu sojenemu zločincu do pomiloščenja. Prišla je na dan dolga post, kako si gangeški zločinci upajo svobodo, kadar so obsodeni v ječo. Harrison je bil suspendiran in vtaknjen v zapor.

Medtem, ko se pred veleporočilo upamano policijsko perilo, je pa zamorski odvetnik William H. Harrison, ki je član komisije za pomiloščenja, priznal, da je vzel \$450 podkupnine z namenom, da bo pomagal nekemu sojenemu zločincu do pomiloščenja. Prišla je na dan dolga post, kako si gangeški zločinci upajo svobodo, kadar so obsodeni v ječo. Harrison je bil suspendiran in vtaknjen v zapor.

Medtem, ko se pred veleporočilo upamano policijsko perilo, je pa zamorski odvetnik William H. Harrison, ki je član komisije za pomiloščenja, priznal, da je vzel \$450 podkupnine z namenom, da bo pomagal nekemu sojenemu zločincu do pomiloščenja. Prišla je na dan dolga post, kako si gangeški zločinci upajo svobodo, kadar so obsodeni v ječo. Harrison je bil suspendiran in vtaknjen v zapor.

Medtem, ko se pred veleporočilo upamano policijsko perilo, je pa zamorski odvetnik William H. Harrison, ki je član komisije za pomiloščenja, priznal, da je vzel \$450 podkupnine z namenom, da bo pomagal nekemu sojenemu zločincu do pomiloščenja. Prišla je na dan dolga post, kako si gangeški zločinci upajo svobodo, kadar so obsodeni v ječo. Harrison je bil suspendiran in vtaknjen v zapor.

Medtem, ko se pred veleporočilo upamano policijsko perilo, je pa zamorski odvetnik William H. Harrison, ki je član komisije za pomiloščenja, priznal, da je vzel \$450 podkupnine z namenom, da bo pomagal nekemu sojenemu zločincu do pomiloščenja. Prišla je na dan dolga post, kako si gangeški zločinci upajo svobodo, kadar so obsodeni v ječo. Harrison je bil suspendiran in vtaknjen v zapor.

Medtem, ko se pred veleporočilo upamano policijsko perilo, je pa zamorski odvetnik William H. Harrison, ki je član komisije za pomiloščenja, priznal, da je vzel \$450 podkupnine z namenom, da bo pomagal nekemu sojenemu zločincu do pomiloščenja. Prišla je na dan dolga post, kako si gangeški zločinci upajo svobodo, kadar so obsodeni v ječo. Harrison je bil suspendiran in vtaknjen v zapor.

ČASOPISNE VE- STI O TRPLJENJU BREZPOSELNIH

Valec pomanjkanja živila in obleke se širijo boleznimi med revnejšimi sloji in bolnišnice so prenapolnjene

New York. — (FP) — Vse newyorško časopisje je napolnjeno z vestmi o trpljenju brezposelnih, žrtve industrijske depresije se množijo in tega dejstva ne morejo več zanikati niti tisti, ki so še nedavno trdili, da so vestni o mizeriji pretirane.

Poročila o stradalosti družin se nahajajo poleg konfliktov in izjav ekonomov, trgovcev, pridigarjev in drugih, ki hočejo z optimističnimi napovedmi omiliti tragedijo, kar pa se jim ne posreči in morajo hoteli nehoti priznati, da se dežela nahaja v največji gospodarski krizi v njeni zgodovini.

Mestni zdravstveni departament je poročal, da so mestne bolnišnice sprejele v enem dnevu 508 oseb, bolehalo jih na pljučnici in drugih boleznih, ki imajo varke v podhranjenju. Devetnajst jih je umrlo še isti dan.

Russell Sage ustanova priporoča, naj sedanje odpornosti organizacije še ostanejo, ko mine kriza, v svrhu proučavanja vzrokov sezonske in tehnološke brezposelnosti, da se najdejo metode za preprečevanje iste. Ustanova je mnenja, da bi se brezposelnost lahko omejila, ako bi se o pravih časih prišel izvajati program javnih del.

Zaeno z argumentom, da nadprodukcija povzroča industrijske depresije, je prišla izjava dr. Virgil Jordana, ekonomista na Columbijski univerzi, v kateri pravi, da so lahkomišelnosti in spekulacije na borzah odgovorne za sedanji kaos v industriji. On ne verjame, da bo kriza končana v prihodnjih par mesecih, kakor napovedujejo nekateri, ki želijo z optimističnimi izjavami prepričati ameriško ljudstvo, da se v deželo vrača prosperiteta.

Pol milijona farmerjev v mizeriji v Kentuckiju

Ljudstvo in živina stradata. Posledica velike suše. Pitne vode zmanjkuje in legar ogroža podeželske prebivalce

Louisville, Ky. — Krik bede, ki je prišla kot naravna posledica velike suše v zadnjem poletju, se oglašajo tudi iz države Kentucky. Farmarsko prebivalstvo od reke Ohio do Cumberlanda in od Forsaken Hollowa do Caney Forka na vzhodu stoji na robu mizerije in stradanja, kakršnega ni bilo že od leta 1888. Temu se je pridružila tudi brezposelnost, bančni polomi in davčna delikvenca; farmerji so izgubili letno in denar v bankah in zdaj lahko izgube še farme radi nemogućnosti plačanja davkov.

Okrog pol milijona oseb je prizadetih. Ljudje in živina stradajo. Bednim ljudem pa ne primanjkuje samo živeža, temveč je zmanjkalo v mnogih krajih tudi pitne vode in med prebivalstvom se razširja epidemija legarja v sled uživanja nezdrave in umazane vode iz rek in potokov.

Rdeči križ naznanja, da ima že zdaj na svoji pomočni listi približno 30,000 oseb, toda lista raste z vsakim dnevom in potrebna je velika vsota denarja za izdatno pomoč. Farmerji nimajo semenkega žita in samo zaloga za spomladansko setev bo stala milijone dolarjev.

je duhovščina potrebna za pomirjenje naroda in potlačanje vsakega rebelnega gibanja. Socialni mir je v rokah duhovščine...

Revolucija ni od- pravila diktature

Položaj delavcev v Peruju je sedaj slabši kot je bil pod prejšnjim diktatorjem

Washington, D. C. — Sanchez Cerro, vojaški načelnik, ki je prevzel vlado po strmoglavljenju diktatorja Leguia, se je sedaj združil z aristokratskim feudalnim razredom, ki ga predstavljajo veleposelniki. Ob nastopu njegove vlade se je mislilo, da se bo postavil na stran nacionalističnih elementov, a sedaj je postal jasno, da se hoče vdržati na krmlju vlade s pomočjo reakcije. Postati hoče diktator za vsako ceno.

Cerro je pod popolno kontrolo inozemskih bankirjev, v prvi vrsti ameriških, ki imajo velike investicije v Peruju in ga poljubno izrabljajo v svoje namene. Na željo teh bankirjev je imenoval R. Oleashea za državnega zakladničarja. Oleashea je že več let pravni svetovalec za Seligman & Co., ameriško bankno firmo, kateri peruvijska vlada dolguje \$150,000,000. Ostal je v službi te firme tudi potem, ko je bil imenovan za državnega zakladničarja. Samo po sebi se razume, da bo vedno gledal in pazil, da bodo interesi te ameriške bankne firme protektirani.

Persekucije delavcev se izvajajo z največjo brutalnostjo in prelite je bilo že mnogo delavske krvi. Peruvijska stranka "aristov", ki zagovarja socialistične tendence, je predmet silnih napadov s strani vlade. Njen voditelj Haya de la Torre je bil izgnan in deželo in povratek mu je zabranjen. Sedaj je v teku akcija, da se deportira tudi ostale voditelje te stranke.

Ekonomika kriza, ki je postala še akutna, je povzročila padec cen bakra, bombažu in sladkorju, ki so glavni produkti dežele. Posledica je velika brezposelnost in revščina v delavskih slojih.

Dežela se nahaja v objemu terorja. Nedavno je bil sprejet zakon, ki določa težko kazen za tiste, ki kritizirajo vlado v časopisju. Shodi in zborovanja so prepovedani. Vse temu, ker je demokratski sentiment precej razširjen med prebivalstvom, obstaja možnost za nadaljne vojaške revolte.

Peru se nahaja v stanju militarističnega kaosa, iz katerega se ne bo izvilkele še tako kmalu, kajti vse politične stranke, ki jih vlada tolerira, so pod kontrolo militaristične junte.

Governor bi rad obvaroval poslane pred izkušnjavami

Oklahoma City, Okla. — Novi governor države Oklahome "Alfalfa Bill" Murray želi, da se zgradi nekakšna trdnjava za državne poslance, v kateri bi stanovali, dokler traja zasedanje legislative, da bi ne imeli do njih dostopa lobisti, ki se poslužujejo opojnih pijač, žensk, denarja in drugih stvari v svrhu podkupovanja. On je mnenja, da je to edin načrt, ki bi pomagal, da ostanejo poslanci pošten.

Tenarji izvajali petdnevnik

Chicago. — Builders asociacija je končno podpisala pogodbo glede petdnevnika z zastopniki tenarske unije, ki šteje 27,000 članov. Pogodba se je vrnila več mesecev.

Omatač in pleskarji so izvajali petdnevnik pred dyama letoma in prikažejo se, da bodo tudi ostale stavbinske unije sklenile silne pogodbe s podjetniki.

"EKONOM" PRI- POROČA ZNIŽANJE MEZD

Delavski list mu odgovarja in pobija njegove argumente

St. Louis, Mo. — (FP) — Od časa do časa se pojavijo ljudje, ki nosijo visoke titule, kar pa ni garancija njihove modrosti in priporočajo remedure za odpravo depresije in brezposelnosti. Ni dolgo, ko je predsednik Ameriške trgovske zbornice J. W. Edgerton priporočal delavcem, naj bodo potrpežljivi, naj pridno čitajo biblijo in ameriško ustavo ter varčujejo, pa se jim ne bo treba bati slabih časov. Sedaj pa se je oglašil dr. Gus Dyer, profesor ekonomije na Vanderbiltovi univerzi, Nashville, Tenn., ki je na konferenci St. Louis Merchants & Manufacturers asociacije izjavil, da so visoke delavske mezde povzročile industrijsko depresijo in brezposelnost. "Ako bi vse industrije znižale mezde", je dejal ta "ekonom", "bi se prosperiteta vrnila v deželo v par tednih."

Ideja, da lahko organizirana delavska skupina diktira delodajalcu, kako visoko mezo mora plačevati delavcem, je absurda in se mora odpraviti, je dejal Dyer. "Stavbinska industrija je v zastoji radi tega, ker se vsak boji visokih gradbenih stroškov in glavni del stroškov, so delavske mezde. Znižanje mezd za 25% bi povzročilo ožvilenje v stavbinski industriji in brezposelnostni stavbinski delavci se bi lahko vrnil na delo že jutri." Na Dyerjeva izjavanja je odgovoril "Progressive Press", glasilo delavskih organizacij v St. Louisu.

"Dr. Dyer je mnenja, da bi redukcija odpravila gospodarsko krizo", piše urednik omenjenega lista. "Zares čudovita remedura, ki jo predlaga 'učeni ekonom.' Ali je že kdaj silil, da kitajski kuliji prejema zelo nizko mezo in v Kitajski je vedno na robu stradanja? Ali mu ni znano, da prevladujejo najbednejše razmere med delavci baš v tistih evropskih državah, ki plačujejo najvišje mezde? Ako bi bila njegova teorija pravilna, bi se morale te države nahajati v največjem blagostanju in prosperiteti, toda dejstva govore drugače. Vsa poskus tovarnarjev v St. Louisu, ki želijo slediti Dyerjevim navodilom, bo naletel na odpor pri organiziranem delavstvu."

Kot izgleda, bodo imeli delodajalci precej opravka z delavskimi unijami, če bodo tako neopametni in skušali izvajati nasvete, katere jim je priporočal "ekonom" Dyer.

250,000 delavcev izprtih na Angleškem

Tekstilni magnati ustavljajo o-
brat v konfliktu z delavci radi
številca strojev

Manchester, Anglija, 19. jan. — 250,000 delavcev v tekstilnih tovarnah v Lancashiru je bilo izprtih v soboto in lastniki predilnic ter tkalnice so zagrozili, da izpro še toliko delavcev — to je celotna tekstilna industrija v Angliji — v par dneh. Gigantičen konflikt je prišel po neuspešnih pogajanjih z unijo, katere se odločno upira novim delovnim razmeram, ki jih uvajajo magnati v tovarnah. Magnati so pomnožili obrat na osem strojnih stavek za vsakega tkalca; prej je vsak delavec operiral štiri stroje.

Doslej se izpor razteza le na bombažne tkanice in 700,000 strojev danes počiva.

Laboritska vlada, ki je poravnala stavko rudarjev v South Walesu, je zdaj napela vse svoje sile, da izravna tudi ta konflikt.

Strahovlada na Kubi se nadaljuje

Machado zatira časopisje, ki kritizira njegovo diktaturo. Demonstracije v Havani in drugod

Havana. — (FP) — Vsa znamenja kažejo, da se Kuba nahaja na robu revolucije. V Havani patrolirajo vse ulice močne čete policajev in Machado ima pripravljene vojaške rezerve, da stopijo v akcijo o prvem pojavu revolte. Izgleda, da je edino neoposobnost opozicije, ki se ne more zediniti glede provizoričnega predsednika, pripisovati, da je Machado še danes na krmlju vlade.

Kljub policiji, ki je znana po svoji brutalnosti, se vseeno vrše demonstracije študentov v Havani. Dijaki odprto pozivajo diktatorja, naj odstopi. Policija je nedavno navallila na dijake, ki so demonstrirali pred kapitolom in pri tem pridno rabila orožje. Več jih je bilo pri tem ranjenih in aretiranih. Toda to ne more preprečiti demonstracij. Naslednji dan po spopadu dijakov s policijo so ženske uprizorile demonstracije pred predsednikovim palačo.

Machado je potem izdal odredbo, s katero je zatrl opozicijsko časopisje. Vsi listi, razen enega, ki ga lastuje brat diktatorja, so bili ustavljeni. Med temi so "Diario de la Marina", "El Mundo", "El Pais" in "Informacion". Zatrt je bil tudi "Havana American", ki je pisan v angleščini. Uredniki teh listov so bili aretirani in obtoženi so hujkajanja na upor proti vladi.

Na hribčku, ki se dviga nad pristaniščem v Havani, stoji prazno poslopje Havanske univerze, ki jo je Machado dal zapreti s posebnim ediktom. Skoro vsi člani dijaškega eksekutivnega odbora so zaprti v trdnjavi Cabani ali pa v državni jetnišnici in Vivacu; večina profesorjev je bilo odpuščenih, ker so zagovarjali akademsko svobodo.

Na cestnih vogalih in drugih prominentnih mestih so nabiti letaki, ki naznanjajo suspensijo ustavnih garancij. Veliko števil urednikov, zdravnikov in odvetnikov je bilo vrženih v zapore in proglašeni je bil preki sod.

Diktator se vzdržuje na krmlju vlade s pomočjo ameriških bankirjev in korupcije. Ker ima kontrolo nad dohodki od carine, mu to prinaša dovolj denarja za vzdrževanje moderne armade. Poleg tega prejema milijone od državne loterije, ki je pod njegovo kontrolo.

Sodnik podpril hane posestnike

New York. — 250 tisoče družin brezposelnih delavcev v New Yorku bo vrženih na cesto vsled odloka, ki ga je podal vrhovni sodnik Salvatore Cotilo v prid hišnim posestnikom. Odlok se glasi, da imajo hišni posestniki pravico postaviti družine brezposelnih delavcev na ulico, ako ne plačajo stanarine, neglede na položaj, v katerem se brezposelnih nahajajo.

Zupan Walker je par dni po prejšnjem apeliral na hišne posestnike, naj bodo popustljivi proti družinam brezposelnih delavcev, ki se nahajajo v potrebi.

Cenzura v Bostonu

Boston, Mass. — "Patriotične" organizacije pozivajo avtoritete, naj prepovedo prodajanje knjige "The Great Mistake" — Can Herbert Hoover Explain the Past", v kateri so opisane Hooverjeve trgovske spekulacije, ki jih je vodil, ko je bil v službi velike angleške korporacije.

En sam bandit oropal čikaški kolodvor

Chicago. — V ponedeljek zjutraj je en sam mlad človek stopil v blaginjsko omrežje na postaji Union in z revolverjem v roki prišilil uradnika, da mu je odšel \$10,000 v gotovini. Ropar je nato zaprl uradnika v jekleno šrambo in odšel neopazen.

POROČILO O KOMUNISTIČNIH AKTIVNOSTIH

Fishev komitej priporoča drastične akcije za odpravo komunistične propagande v Združenih državah

Washington, D. C. — (FP) — Kongresni komitej, ki je v prešli devetih mesecih vodil zaslišanja v vseh večjih ameriških mestih glede komunistične propagande v Združenih državah, je prošle soboto podal svoje poročilo o rezultatu preiskave.

Iz poročila je razvidno, da je komitej prepričan o nevarnosti, ki preti ameriškim institucijam, če se vlada ne bo zavedla in uničila komunistično in drugo radikalno propagando. V to svrhu komitej priporoča poostrejšo deportacijskega zakona tako, da se bo lahko vsakega tujerodca, ki je obtožen kršenja zakona proti kriminalnemu sindikalizmu in anarhizmu, lahko deportiralo v njegovo rojstno deželo. Komunistično stranko naj se proglašal za nelegalno in vsaka oseba, ki propagira komunistične nauke, se še s tem izpostavi nevarnosti deportacije.

Za izvajanje tega programa Fishev komitej priporoča appropriate za vzdrževanje posebnih fondov, katere naj upravlja zvezni justični departament v svrhu stalne prelaskave revolucionarne propagande. Justični departament naj uposi veliko število detektivov, ki naj posvetijo ves svoj čas za preiskavo in poročila glede aktivnosti radikalnih grup in oseb, ki agitirajo za nasilno strmoglavljenje ameriške vlade.

Razposiljanje komunističnih listov in drugih radikalnih tiskovin po pošti naj bo pod strogo cenzuro. Ker je pa čitanje vseh radikalnih tiskovin, ki se sedaj razposiljajo po pošti, veliko delo, naj vlada dovoli appropriate za vzdrževanje posebnega biroja; čigar agenti bodo pregledovali vse radikalne publikacije in jih cenzurirali.

Kongresnik Nelson, član komiteja, v svojem poročilu naglašal, da komunisti priporočajo odpravo privatne lastnine, socializacijo sredstev produkcije in distribucije ter državno kontrolo nad industrijami. Kapitalizem je po komunističnih naukih odgovoren za vsa zla — za revščino, zločine in vojne. Komunisti agitirajo za odpravo religij in pobijajo vero v Boga.

Poročilo nadalje poudarja, da ameriška vlada ne sme podočnejati revolucionarnih, ekonomskih in političnih aktivnosti Sovjetske unije, ki ima svoje agente v vseh kapitalističnih državah, da razširjajo komunistično propagando, provokirajo štrajke, izgrede in hujkajo na razredno vojno. Cilj sovjetske vlade je svetovna revolucija in diktatura proletarijata, ustanovitve unije sovjetskih republik s glavnim stanom v Moskvi ter odprava kapitalističnega sistema.

Svet Lige narodov zboruje

Zeneva, 19. jan. — Svet Lige narodov je danes odprl svojo 62. sejo. Dva največja problema na dnevnem redu sta pribožna Nemčije proti Poljski zaradi teroriziranja nemških volitev v poljskem delu Gornje Silezije in pa določitev datuma za mednarodno razorožitveno konferenco.

Senat preiskuje bančne polumo

Washington, D. C. — Senatski podosek, ki ga vodi senator Glass, je 19. t. m. začel javna zaslišavanja glede ameriškega kreditnega sistema. Preiskava se tiče de poloma več kot tisoč bank v zadnjem letu in stikov med bankami ter Wall Streetom. Val dila bankirji dežele bodo zaslišani pred prelaskovalnim odsekom.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Marčevina: en izbrano delo (levo člona) in Kana: do \$6.00 na leto, \$3.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Cileo \$7.50 na leto, \$4.75 na pol leta; za Inosmeto \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, \$3.50 per half year, \$1.50 per quarter; for Chicago and Cileo \$7.50 per year, \$4.75 per half year, \$1.50 per quarter.

Cene opisov po doprniku.—Rokopis se ne vrne.

Advertising rates on agreement.—Manuscript will not be returned.

Modro na vsi, kar ima stik s Nismo:

PROSVETA

2857-28 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavi, na primer (Dec. 31-32), poleg vsakega besedila na naslovni strani, da vam je s tem dnevno posredno naslova. Posredila jo prebravate, da se vam list ne uvari.

V Italiji vse čisto in belo

Srečna Italija, ki ima Pija in Mussolini! To sta dva odraščena. Prvi je odrasel italijanski duše, drugi pa italijanske želodce, podplate in žepa. Od časa do časa izdajata enciklike, včasih si kažeta ose, nato pa drug drugega čeljusta po krastavem hrstu.

Ko je papež Mussolini izdal svoje enciklike proti demokratu, socialistu, komunistu, framonom, parlamentu in proti vsem in najmanjšim znakom svobode v Italiji, se je papež Pij smehljajal in pokimal. Fasisti naj imajo čisto polje! Ko je Mussolini podkrepil svoje enciklike z ricinovim oljem in bodalom, ki se je zarinilo med rebra Matteottija, in s krogli, ki so preluknjale primorske katoličane, je bil Pij tiho kot riba v. Petra. Italijo je treba počistiti in Pij je za čistost ... V zahvalo za dobro zadržanje partnerja v Vatikanu je papež Mussolini postavil kruzike v šole in v Coliseum in spet se je Pij nasmehljajal. Italija je bila, odraščena!

Nato je Pij začel s svojimi enciklikami. Prva (druga se pridejo) je zalajala na spolno moralo in ves krščanski Izrael je čudno pogledal, ko je slišal iz Rima, kako je umazan. Dva-tisoč let krščanske žetne ni nič pomagalo — krščanski svet je še vedno umazan in vedno bolj umazan. Tedaj je prišla vrsta na Mussolinija, da se je nasmehljajal.

Pij ga je opozoril, da je Italija tudi umazana, morda ne tako kot Amerika in Francija in — Bog nas očuva! — Rusija, toda umazana — ne od nolenom. ... Papež Mussolini je takoj uganil kaj pomeni Pijevo opozorilo: čaka ga priložnost, da se ovenča s novim vencem slave; to doseže, ako opere Italijo nad koleno in jo obleče v šakelj vaticanske morale.

Res je papež Mussolini dekretiral, da mora biti konec romanov v Italiji. Pijeva enciklika mora biti meso in kri! Zakonska nezvestoba je kaznjiva z zaporom. Vsako ljubimkano se mora skrivati v katakombah. Italijan in Italijanka se morata obnašati v javnih prostorih, kakor da sta srednjega spola. Vsako koketiranje in šaljenje je kaznjivo. Prohibicija "ne-čiste" ljubezni je popolna — razen v bordelih. Zadržne se ujema s encikliko in krščansko civilizacijo od vsega začetka. Papeški Rim je imel bordele v vseh stoletjih. To je bilo potrebno in je še potrebno ... Pijevska dvo-obraza morala!

Pij je tudi opozoril svojega partnerja, da se tudi v muzejih in galerijah šopiri "nečistost". Tam je še dosti nagih podob! In kdo garantira, da ne bi mrtva slika zapeljala koga? To je nevarno za krščansko moralo! Papež Mussolini bo seveda upošteval pametno svarilo in prihodnji mesec bodo val kipi dostojno oblečeni in slike dobe novo plast barve v obliki dolge kike. Vse, vse bo storjeno, da bo Italija čista in bela ...

Po sporazumu med Pijem in Mussolinijem bodo oblekli tudi psice, mačke, kobile in kure ... Kajti nevarnost je tudi v tem. Kdo ve, če ni morda skrajno pohujšljivo za italijanske katoličane, ako vidi na cesti nago kobilico in kuro! Sam Bog ve — kadar mu Pij pove — da je brez tega dovolj izkušnjav v Italiji ...

V dobi visoke krščanske civilizacije v prejšnjih stoletjih je bila tudi zelo dobra navada, da so "nečistotno" postavili na javni sramotni oster s škrlatnim znamenjem na čelu. Sicer niso s tem spravili "nečistosti" s sveta, a dobro je bilo to za radovednost in kletuljanje in hinavce. Spisi dobrih cerkvenih dostojanstvenikov tudi pripovedujejo, kako so v tistih srečnih časih se drugače "štrfali" nečiste ljudi. Pokvarili so jim spolovila.

V luči Pijeve enciklike je vsekakor potrebno, da papež Mussolini odvisi tudi te stare krščanske čednosti za dosego čiste Italije. To se najbrž zgodi, ker drugače ne bo rešitve za Italijo. Jee in Liparski otoki ne bodo dosti pomagali. Resnično bo Italija pod Mussolinijem in Pijem kmalu vzor-dežela za ves ostali in umazani svet.

In ko to pride, tedaj bo Mussoliniju lahko dobili — posojilo v Ameriki. Ameriški bankirji komaj čakajo, da posodijo sto milijonov na odlikano pijevo moralo! Druga stvar ni treba, kakor če Mussolini in Pij pokažeta Morganu kip Venere, ki bo molela rok iz šaklja. In tedaj bo Italija nasičena!

Pokanje ameriških bank je najbrž salva, s katero pozdravljajo vračajoče se Hooverjevo prosperiteto.

Glasovi iz naselbin

Zanimiva besedila iz raznih krajev

SAJ PRAVIM

Piše Tone Podgoričan

Cleveland, O. — Mesečnik "By-

stander" je izračunal, da 10,000

družin v Clevelandu kontrolira

nad polovico vseh dohodkov,

medtem pa se mora čez 200,000

družin zadovoljiti z manj kot po-

lovico. "Pravična" razdelitev,

kajneža?

* "Rdeči križ" je otvoril kampa-

njo, v teku katere bodo nabirali

prostovoljne prispevke za odpo-

moč farmarjem v po suhi priza-

detih državah Unije. In predsed-

nik Hoover priporoča velikodu-

šen odziv. To je prav lepo — am-

pak zakaj se predsednik ne pobri-

ga za to, da bi farmarjem pomag-

al tisti, kateremu plačujejo dav-

ke, namreč država? Hoover bi

moral vedeti, da je dolžnost drža-

ve, da pomaga svojim državlja-

nom, kadar so v potrebi — ne

samo farmarjem, tudi delavcem,

ki niso nič manj prizadeti od prv-

ih — in da ne sme dopustiti, da

bi bili prepuščeni na milost in ne-

milost raznim "dobrodelcem"

in profesionalnim milošinskim

organizacijam! Amerika, ki ima

denar za oboroževanje, za enfor-

siranje prohibicije in za sto dru-

gih nepotrebnih stvari, bi ga mo-

rala imeti tudi za lačne farmar-

je in brezposelne delavce!

* Bivši predsednik Coolidge pravi,

da je težavno razumeti, kako

da obubožanim evropskim drža-

vam ni nikdar dovolj moralnega

orožja, oboroževanja in priprav-

ljanja na vojno. Pa ni tako te-

žavno. Revna Evropa se oboro-

žuje iz istega vzroka kot bogata

Amerika in za to oboroževalno

tekmo je odgovoren tu kot tam

imperialistični kapitalizem, ki

zastruplja mase z nacionalistič-

nim šovinizmom, ki je danes naj-

večja coka človeškemu napred-

ku. Delavstvo ne mara vojne in

in kjerkoli je organizirano, je proti

oboroževanju, katerega stroški

vedno in povod padejo na rame

delovnega ljudstva. Naš delavec

ne sovraži italijanskega delavca,

niti nemškega ali katerega dru-

gega in če gre naiden z orožjem,

gre zato, ker je prisiljen, ubija

ljudi, ki jih ne pozna, kateri mu

niso storili nič žalega, proti svo-

ji volji. To je pa mogoče le do-

tlej, dokler je delavstvo razred-

no nezavedno in neorganizirano.

Kakor hitro bo delavstvo vsaj

75-odstotno razredno zavedno in

organizirano, bo tudi vojna ne-

varnost omejena in oboroževalne

tekme bodo ponehale. Kajti dela-

vec ne potrebuje vojne in je tudi

ne mara!

* G. Trunku ne gre v glavo, da

je članek Tone Podgoričan —

delavec. Po njegovem pisarjenju

v A. S. sodeč ga ima najmanj za

kaknega profesorja, ki se stra-

hopetno skrivna za "delavke-

planke". Kakor mu drago. Sicer

je g. Trunk verjame, da nisem

preprost, naiven, omejen ali be-

dast delavec. Saj res nisem več

preprost — toliko preprost, da

bi verjel v razne verske izmišljot-

ine kot sem verjel v deški dobi,

ko sem bil prepričan, da prihaja

iz ust "božjih služabnikov" sa-

ma zlata resnica; ali pa tako ne-

beško preprost, da bi verjel, da

ima delavec kaj prijateljev kje

drugje kakor med delavci!

* Posoda, v kateri se je nahajal

strup, ni strupena in zdravnik,

ki operira recimo bolnika z gnoj-

nimi uljesi, se nič ne umaže, pravi

g. Trunk. Bi držalo, če bi po-

vedal, da je treba tako posodo

najprej temeljito očistiti ter od-

straniti vse sledove strupa in da

si mora zdravnik natakčiti roka-

vice in obleči belo haljo. Druga-

če pa se drži posode strup in

zdravnik bi se umazal in okužil.

Kar se pa tiče govora o umaza-

nih stvarih in ljudeh, pa pritr-

dim, da to ne umaže ust, ki niso

še umazana. Sicer pa — če bi jih

tudi umazalo — saj imamo — plju-

valnike ...

* Delavstvo ima le malo iskren-

ih in poštenih prijateljev, toliko

več pa ima lažnih prijateljev,

ki so v resnici njegovi največji

sovražniki. V interesu vsakega

posameznega delavca je, da se

nauci ločiti prijatelje od nepri-

jateljev, ki se mu približujejo kot

volkovi v ovčji koži. To so vsi ti-

Razne vesti

Bridgeport, O. — Dne 25. jan. bo seja federacije društev SN-PJ na Boydsville v društveni dvorani. Ker se bo na tej seji volilo odbor za leto 1931, zato naj vsa društva gotovo pošljejo zastopnike. Opozarja se tudi druga društva, da se federaciji priključijo, ali pa naj pošljejo saj opazovalce, da bodo poročali na njih sejah, zakaj nam je federacija potrebna. Čakati kaj bo federacija storila je nesmiselno, kajti eden ne more dosti storiti, dva ali več pa lahko mnogo! Seja se prične točno ob 2. uri popoldne.

Federacija bo imela svojo prvo priredbo v prid bednim članom tukajšnjih društev SNPJ 14. februarja v društveni dvorani na Boydsville. Program bo nadvse zanimiv. Kar mi ga je do sedaj znanega, bodo dve deklamaciji, šaljiv prizor dveh zamorcev, nagovor v slovenskem jeziku bo imel predsednik federacije sobor John Rebol in v angleščini sobor Martin Koss Jr., predsednik društva Cardinals št. 640. In sodeloval bo tudi pevski zbor "Naprej", odsek soc. kluba št. 11, ki bo zapel par pesmi. Program bo zelo dober. In ker gre za dobro stvar, zato se upa, da bo tudi poset dober.

Društvo št. 13 SNPJ je sklenilo, ker že ni imelo dolgo nebe-ne priredbe, da priredi plesno zabavo 11. aprila. Na programu bo igra "Med brati," katero je spisal urednik Prosvete, Ivan Molek, v prid agitacije SNPJ. Oboje igre je že odbrano in potrdnosti sledi enkrat prihodnje. Društvo Cardinals, kot sem slišal, se tudi pripravlja za priredbo 2. maja. Program mi ni znan, vedno pa imajo dobrega, zato upamo, da bo tudi ta. Zelim jim uspeha.

Naš soc. klub št. 11 in njegov pevski odsek "Naprej" lepo napredujeta. Zadnji čas smo pridobili precej novih članov in članice. In zakaj ne, saj gre za dobro stvar. Posebno glede mladine je upoštevajoč to, namesto da bi zahajala v slabe kraje, ali ni boljše, da se česa nauči, pa naj že bo petja ali principov poštene delavske stranke. In to je klubova naloga, delati za delavski pokret in vežbati člani in članice v dramatični in petju. Potem naj pa kdo reče, da klub nima dobrih namenov. Kar potrebuje, je kooperacija in s tem bodo stiki tudi v vseh priredbah društev. Torej pridružite se klubu, kateri se niste v njem, in bomo s roko v roki delali za pokret in koristi naše naselbine.

Dne 10. in 11. jan. sem obiskal naselbino Imperial, Pa. Organizirani smo soc. klub s 15 člani: 9 moških in 6 žensk. V začetnem odboru so tudi 3 ženske. Ker na Imperialu je precej zanimivosti, jih v kratkem opisem. Na potu domov sem se ustavil v Moon Runu. Pravili so mi, da bo imel tamošnji soc. klub priredbo in igro. In zakaj ne? Imajo igralce, dvorano, oder — torej vse. Samo skupnega nastopa je treba in dobre volje in Moon Run lahko pokaže da nekaj šteje. Kar je tam že včasih bilo, je še lahko.

Dne 22. feb. bo v Pittsburghu konferenca soc. klubov in društev Prosvetne matice. Časi so resni in glejte, da bo vaša konferenca uspešna. Pošljite zastopnike in pokazite, da delavsko gibanje v zapadni Penni gre dobro naprej. Zelim vam mnogo uspeha — morda se še sam udeležim konference. — Jos. Smay.

Jezikovno vprašanje, Slovani in Rusija

Pueblo, Colo. — V odgovor mojemu prijatelju Walter Predovitchu iz Sacramento, Cal.; ki je pisal v "Glasu Naroda" 6. jan. pod naslovom "Hej Slovani ...", da ne bo skušal ugotavljati, ali pripadamo mi Slovenci z ozirom na besedni zaklad med divja afriška plemena ali med moderne narode, hočem na kratko razložiti sledeče:

Angleški jezik je pripoznan kot svetovni, ni pa izvorni. Stavljen je iz anglosaksonskega in romanskoga jezika, vsled tega ima različne besede, izposojene od tujih narodov, ki imajo eden in isti pomen. Toda naša slovenska govornica je pristna, izvira iz ruskega jezika. Mi Slovenci lahko izrazimo svojo misel razločno z enostavnimi, samo slovenskimi besedami. Ni nam treba posluževati se tujk. Vrhutega se naše ljudstvo kaj hitro in temeljito priučiti tujim jezikom — dokaz visoke inteligence. Ako se angleški jezik z zastarelim pravopisom smatra za modernega, tedaj se mora po vsej pravici tudi slovenski.

Kar se tiče nadaljne vsebine omenjenega dopisa, si dovoljim spomniti g. Walter Predovitcha na najine svoječasne debate ob postanku sovjetske Rusije. Menil je, da je njen obstoj nemogoč in sploh razvijal politične nazore, za katere bi ga sam Rockefeller odkloval. Kaj je vzrok, da dopisnik zdaj simpatizira s soveti? Ali mar izgredi nezaposlene in sestradne množice v Sacramento, ali pa mogoče sam občuti sedanje razmere? Najsiho že karkoli, vesi me videti starega prijatelja na pravi poti. Moti se pa žal, ko pravi, da ne pozna Jugoslavana, ki bi ne upal, da bi bila Rusija uspešna. Ako nihče drugi, vsa duhovščina ji želi pogina.

Resnica je, da so nekateri evropski narodi skušali omalo-važevati slovansko pleme, toda zgolj iz strahu pred veličino tega naroda, kajti čutili so že davno, da je ni sile, ki bi mogla za-braniti Slovanu priti na površje. "Mi" vstajamo in njih je strah! "Mi" vstajamo in njih je strah! je pel naš pesnik. In glej, vzdignila se je orjaška Rusija pod vodstvom nesmrtnega Lenina, da pomaga trpečemu človeštvu, da odredi ves, ne samo slovanski svet. Da doseže ta čudoviti cilj, je bilo treba mogočnega naroda, kakršen je samo ruski, in gotovo je, da smo mi Slovani, ki potomci Rusov, lahko ponosni na njih uspeh. Žal, da je še mnogo naših rojakov, ki zagovarjajo stari, kapitalistični sistem, toda vedno težji boj za obstanek delavskega na eni, in ogromno nakopičenje bogastva "gospodarjev" na drugi strani jim polagoma odpira oči, dokler popolnoma ne spregledajo.

Zdravstvuj, dragi prijatelj! V zadoščanje mi je, da se slednjič vendar strinjaš z mojimi nazori. John Mohar.

Družinska tragedija in druge vesti

San Francisco, Cal. — V tem prvem letošnjem dopisu nimam vsehih novic za sporočati. V začetku decembra smo spremili k večnemu počitku rojaka srednjega starosti Johna Govednika. Umrl je v državni bolnici Livermor za proleptarsko boleznijo. Doma je bil iz Lokvice pri Metliki. Tukaj zapušča brata Martin.

Se nisimo njega pozabili, že se je raznesla vest o smrti splošno priljubljene rojakinje mra. Katarine Anzick. Umrla je 28. dec. v najlepši dobi življenja, stara 32 let. Pokopana je bila ob veliki smerevodi na zadnji poti in nobeno oko ni ostalo suho, ko so položili njeno mlado truplo v zemljo. Pokojnica je bila članica kluba "Slovenija", katerega člani so jo spremili na pokopališče. Bolehala je par let, a nihče ni mislil, da bo šla tako hitro od nas. Bila je rojena v Pueblo. Tukaj zapušča žalostnega soproga, mater, tri sestre in tri brate.

Sree se mi trga, ko moram poročati, da se pri nas dogajajo same žalostne stvari. Do pretresljivega slučaja je prišlo pri družini Johna Kukarja, slučaja kot ga ne pomeni noben Slovenec tukaj. Namreč mr. Kukar je svojo ženo skoraj ubil, in ko je pri-

skočila materi na pomoč hči, je še njo zabodel z nožem v spodnji del telesa. Mati se nahaja v kritičnem stanju, kar ima razbito lobanjo, hči pa upajo, da okrevata. Njega so takoj zaprli.

Kukar se izgovarja, da je čim storil v hipni blaznosti ponoči, ko so vsi spali, in sicer radi denarnih razmer. Kukar je že star naseljenec in zadnja leta je vodil hotel in restavracijo na Četrtili ulici. Pozna ga večina vseh tukajšnji Slovenci. Zadržne čase je bil več mesecev bolan. Zdravniki bodo pronašli, če se mu je omežljal um. Rojen je bil v Osojniku, njegova žena pa na Krvavem vrhu, župnija Semič.

Žalostno je za nas Slovence, ker se dogajajo take reči, kot da bi ne bilo že dosti slabo na svetu radi slabih gospodarskih razmer. Če se človeku omežlji um radi pomanjkanja, ni tako čudno, ampak če se radi denarja, je pa hudim. Torej bodimo veseli tisti, ki smo revni. Želim, da bi prihodnjič poročala kaj vselega, kar tudi upam, saj je tukaj predpust. Torej fantje in dekleta, varujte se, da ne boste vlekli "ploha".

Agnes Markovich.

Pogled v bodočnost

Farrell-Sharon, Pa. — Pred več leti sem čital neko knjigo ali časopis — sem že pozabil — kakšna izprememba bo prišla prej ko se bo pisalo leto 2000. To se bo gotovo tudi uresničilo. Svet bo povsem drugačen kakor pa je sedaj. Tisti čas ne bo pravnih podobnih sedanemu. Predvsem bodo izpremembe v domovih. Tu bo ogenj na ognjiščih ugasnil in ognjišča sama bodo postala nepotrebna. Nihče ne bo več kuhil z drvmi ali premogom in teh kuriv sploh ne bo nikjer več videti.

Velikanske bodo izpremembe v industriji in mestnem prometu. Nove gonilne sile bodo odpravile vse dimnike, ves prah in dim. V sedaj črni in neprijetni industrijskih krajih se bodo smejale zelene trate in nasadi. Stroj, ki bodo znatno zmanjšali svoj obseg, bo gonila elektrika ali nove še neznane sile. Tekli bodo komanj silni. Livarne, kovačnice, fužine in druge peči bodo izginile. Promet se bo sploh zelo poenostavil. Večina prometa se bo razvijala v zraku, letala in zrakoplovi se bodo do skrajnosti izpopolnili. Mogoče bo letati v velikih vlinah, kjer je zrak redkejši in zato odpor manjši. Brzina se bo tako zvišala, do bo mogoče v osmih urah dospeti iz Evrope v New York. S pomočjo daljnovodov bo mogoče opazovati dogodke kjerkoli na svetu ali pa tudi v lastni hiši. Kakor je mogoče sedaj po telefonu govoriti na daljavo, tako bo mogoče potem osebo na telefon videti.

Preden se bo pisalo 1999 pa bo prostost ljudi gotovo prišla. Takrat bodo ljudje svobodni po celem svetu. Takrat ne bo cesarjev, ne kraljev, ne škofov, ne duhovnov, ne vojakov, ne orožnikov. Vsi ljudje bodo morali delati, četudi ne težko. Delavci bodo hodili na delo v čistih in lepih oblekah in veliko veselje se bo čitalo na njih obrazih.

Oh, kako bi jaz rad dočakal te lepe in prijazne dneve. Tolažim se pa s tem, da meni je nemogoče dočakati teh zlatih dni, ker sem že prestar. Spominjam se pogosto tistega pregovora, ki pravi: Prah si bil in v prah se boš spremenil, vsi smo iz prsti in v prst se zopet spremenimo. Kolika razlika med pestjo prsti in našo krvjo, pa vendar ni nič drugega kot prst. — Jack Jert.

Vest iz zahvala

Meadow Lands, Pa. — Petega januarja je preminul na Willocku, Pa., rojak in moj stric Frank Cigale, star okrog 70 let. Doma je bil iz Jarče doline pri Zirih. V Ameriko je prišel nekaj pred 30 leti in živel večino na Willocku. Pokopan je bil po lastni želji civilno. Najlepša hvala prijateljem, ki so mu stregli pred smrtjo, sodelovali pri pogrebu in vsem udeležencem. Ravnotako društvu št. 55 SNPJ iz Broughtona, ki ga je spremil k zadnjemu počitku. Naj bo pokojniku lahka ameriška gruda. — Frank Ferlich.

Dr. A. Košir:

Zanimivosti o raku

(Nadaljevanje.)

V zadnjih letih nas je presenetila že pogosto časopisna vest, da se je posrečilo tem ali onim raziskovalcem najti pravega povzročitelja raka.

Vsak resen znanstvenik bo sprejel tako vest s primerno rezervno, ker ne govorijo dose-danja opazovanja za to, da bi sploh ekstatiral kakšen živ povzročitelj raka, recimo podoben nam že znanim bakterijam. Edina izjema je posebna buja pri koki (Rousov sarkom ali infektivni granulom). Če namreč takšno bujo izrežemo v majhne koščke, ki jih v stiskalnici zmekamo, in to bulelo kašo precedimo, izzovemo z vbrizganjem tega preceda (filtrata) v zdravem piščetu po kratkem času zlotvorbo, ki je istovetna z izhodno bujo. Mi smo torej pridobili iz prejšnje zlotvorbe neko (sicer še precej malo znano) snov, ki deluje na zdravstvenice tako kvarno, da jih izpremeni v bulelaste celice. Ampak kokijski sarkom nima

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji)

PROSIM, DA ME ARETIRATE

Resnična dogodba iz Zagreba

Ljubljana, 2. jan. 1931.

V zagrebaških listih beremo dogodbu, ki se je pripetila v Zagrebu. Ker je značilna za razmere pri nas sploh, jo navajamo:

Policijski uradnik je sedel v svoji pisarni, pa potrkalo nekdo in vstopi človek brez suknje, upalnih lic, sevajočih oči, razčepan in star krog 30 let.

"Kaj je?" ga je vprašal uradnik, ki je videl v svoji sobi že polno takih ljudi, bodni da pridejo naznaniti, da so izvršili kak zločin, bodisi da pridejo kaj prositi. "Prosim, da me zaprete!" je dejal tujec.

"Zakaj? Kaj ste storili?" "Nič, le lačen sem in prezebam, hotel bi se najesti spet enkrat in pogrebiti."

"Teza storiti ne morem. Če ni ste nikdar zagrešili, vas ne morem zapreti. Arest je le za krivice, zločince itd."

"Ampak pogledajte, gospod, mojo obleko in moj obraz. Suknje nimam, obleka je raztrgana, zobe me in že dva dni nisem nič jedel."

"Ne morem vas zapreti..."

"Potem stopim na ulico in bom prvega stražnika opoval na vse viže, samo da me bo aretirali."

"To je nekaj drugega. Če mi silite povzročiti nered in razgrajati na cesti, vas lahko zaprem ker bom a tem preprečil nered. To pa je tudi poklic policije. Toda zaprem vas lahko le za 24 ur. Kam boste šli potem, ko vas izpustimo?"

"Pošljite me peršub — a policijskim spremstvom — v rojstno občino."

"Odkod ste? Imate kako legitimacijo?"

Neznane potegne iz žepa legitimacijo in jo izroči policijskemu uradniku. Legitimacija je bila v redu, neznanec je bil I. P. iz neke vasi v Hrvatakem Zagorju. Ko so na policiji pregledali seznam, so videli, da mož še nikoli življenju ni imel opravka ne s policijo ne s sodiščem!

"Nerodno vam bo, če vas pošljemo a spremstvom domov. Oddali bi vas žandarmeriji, ta bi vas paš odpeljala do druge žandarmerije, ta spet tretji in tako bi hodili po dolgo časa."

"Nič za to, lahko hodim cel nesec, če je treba. Dobil bom govor kak kos kruha in malo toplota. Kar pošljite me jutri. Do utri pa naj se pogrejem v aretu in dobim malo hrane."

In so moža zaprli, drugega dne pa poslali po orožnikih v rodno vas kot kakega zločinca.

Tako je prvič imel opraviti a policijo. Na svojo prošnjo!

MESČANSKI TISK ZA CERKVE IN ČUDEŽE

treba novih cerkva v Ljubljani. Vaganje verskega fanatizma med rudarji. Edino Kristus je za knape

Neki ljubljanski neklerikalni nevnik priobčuje podatke o iziranju ljubljanskih meščanov in o tem, koliko se jih je rolo. Pri tem pride tudi do nekakega ocenjevanja far in njihovih krožij. Pri tem piše dnevnik o m, da je treba marsikje postati nove cerkve. Tako pravi, da o treba misliti na novo cerkev svetokriškega okraja, treba bo postaviti novo cerkev v Šmartnu, postaviti bo treba cerkev tu v Mostah, v Štepanju vasi bo treba župnišča, ker cerkev že i-ajo, cerkev naj bi se postavila Spodnji Hrušici itd.

Tako ta dnevnik agitira za cerve, dasi dnevnik ni klerikalen, arveč glasilo bivših demokratov. Toda v grajenju cerkva in rovežev ter vzgajanju verskega vatvovanja so si meščanski li-ki kar edini. Veren narod je nar-če veren ne le v boga, marveč di v posvetne zakone. Saj se zumemo.

V "Jugoslavani" pa beremo pis iz Zagorja prav tako o cer- i in verskem vzgajanju — napov". Ti "knapije" pa so nda bolj okoliški kmetje in nice kot pa knapije. Toda pa- i potrp marsikaj in tiskarna ka kar ji daš. In tu je izšel do- iz Zagorja o oživiljenju po- iški cerkvice na Lokah.

Jasno je, da hoče cerkev okre- piti gibanje po revirjih. V Hra- stniku delajo cerkveni krogi z vso silo, da bi zgradili cerkev, češ, da knapije v Hrastniku želi- jo cerkev, boga in električnih sveč v cerkvi in poklonili bi o cerkev papežu za neki jubilej itd. V Zagorju pa je podružnična cerkev na Lokah, ki dohlej sploh ni imela duhovnika niti nedeljskih maš, dobila stalnega duhov- nika.

Krog Lok je namreč precej ru- darjev in dobro bi bilo za neka- tere, da bi ti rudarji postali vsaj malo verni in da bi vsaj malo dali na besede cerkvenih pastir-jev. No in v omenjenem dopisu, ki ga je napisal gotovo kak cer- kvi blizu stoječ človek, beremo, kakšne stvari uvaja kaplan na Lokah. Devet dni pred božjem so začeli prenašati neko Mariji- no podobo od hiše do hiše, kar naj bi predstavljalo "potovanje Marije v Betlehem. V vsaki hiši je ostala Marijina podoba čez noč in ljudje so molili pred pod- bo. Zvečer pa, so jo v procesiji ob svečah in bakljah prenesli v drugo hišo. Bajje je bilo zelo g- njljivo. Na božični večer pa so po- dobo prenesli v cerkev.

Tako oboževanje navadne slike kaže najbolje, kam meri vse to početje.

Poglejmo še Hrastnik! Od tam je bilo poslano že več prošenj v asopise, naj ljudje pošiljajo de- nar, da zgrade "rudarjem v Hra- stniku" cerkev, ki je nimajo in ki jo tako zelo pogrešajo. V no- voletni številki "Slovenca" in "Jugoslavana" sta izšla dva po- polnoma ista dopisa, kjer napo- vedujejo, da bodo v Ljubljano poslali nekaj rudarjev v unifor- mi, ki bodo hodili po Ljubljani od hiše do hiše in prosili mloda-rov za cerkev. Da, sreditve ni, rudarji nimajo niti jesti dovolj in niti na misel jim ne prihaja, da je prva potreba v Hrastniku cerkev. In ti iznajdejo kaplani, da je treba obleči nekaj ljudi v knapovske uniforme ter poslati tako uniformirane v mesto prosit od hiše do hiše.

In tako je razvidno dovolj ja- sno, da je na delu organizirana akcija za versko propagando med rudarji. In da v tej akciji slo- no delujejo vsi meščanski krogi, klerikalci in neklerikalci!

Ljudje v revirjih stradajo, pa jim hočejo postaviti kamnito cer-kev.

Rudarji so brez denarja, pa naj dajejo denar za cerkev.

Rudarji stanujejo v slabih pre- novanjih, pa jim nudijo cerkev.

In dobro vemo, da marsikate- re krščanske organizacije preje- majo znatno stalno podporo a strani Trboveljske premogokop- ne družbe. Vemo, da je Trbovelj- ska družba znatno podprla akci-jo za cerkev, za svoje bedne ru- darje pa nima ne denarja ne do- volj dela! Cerkev bo družbi pač v hasek, kapitalisti ne nalagajo svojega denarja nikamor brez o- bresti, brez profita!

Dajte rudarjem svobodno delo- vanje svobodnih strokovnih or- ganizacij, dajte jim pravično mezd in človeška stanovanja, dajte jim kruha! Le siti ljudje lahko postajajo krščanske nau- ke in hodijo v cerkve!

Kako je Ljubljana plila in jedla v letu 1930

V mestih je radi raznih ura- dov, mitnic, dohodarstvenega ura- da itd. mogoče povsem točno koncem leta sestaviti pregled, ko- liko je mesto v kakem času popl- lo ali pojedlo. Ves uvoz v mesto je pod kontrolo dohodarstvene- ga urada in zato je razumljivo, da se ves uvoz lahko točno kon- trokira. Tudi letos je dohodarst- vehi urad sestavil statistiko o gibanju uvoza in izvoza. Konzum leta 1930 se je povečal v pogledu na konzum leta 1929. Zeločed Ljubljane se torej širi, več je po- jedla in popila preteklo leto kot predlanskim. Ker pa je tudi dej- stvo, da je materialni položaj posameznih prebivalcev prete- klo leto pešal, se je ta konzum povečal vsekakor a pomnožitvijo prebivalstva. Narastlo je prebi- valstvo in radi tega je narastel konzum. Zmotno bi bilo, sklepati po tem povečanem konzumu, da se je okrepila nakupovalna moč prebivalstva bele Ljubljane.

Zelo je n. pr. narastla pora- ba moka. Dočim smo leta 1929 porabili 7 milijonov kg, leta 1929 6 milijonov, smo porabili prete- klo leto kar 9 milijonov kg moka. Narastel pa je tudi konzum alko- holičnih pijač. Na vsakega ljub- ljanskega prebivalca (če vštete- mo tudi dojenčke) pride povpreč- no 43 l. alkoholičnih pijač, leta 1929 pa 41 l., 1929 pa samo 18 litrov. Torej smo se v zadnjih dveh letih precej zapili. Naj bo to znak, da si utapljajo Ljub- ljanci obup v vinu in žganju?

Poglejmo nekoliko številke; res da so številke vedno puste, toda povedo pogosto zelo veliko. V letu 1930. je Ljubljana poje- la 9,169,209.60 kg moka, torej je pruh pač najbolj razširjena hrana med ljudmi. O koliko je delavskih družin, ki jedo poveči- ni le kruh in močnik, same moč- ne zadeve. Ta-le konzum moka, ki je tako velik, so napravili pred- vsem delavci in uradniki, prole- tarijat fabrik in pisarn.

Tudi mesa in mesnih izdelkov so Ljubljanci pojedli precejja- nje močine. V vsem letu so za- klali v Ljubljani 26,414 glav go- veje živine in telet, ovac 2,004, jagnjet in kozličkov 2,664. Tudi konzum prascov narašča. Dočim so l. 1929 zaklali v mestni klav- nici 24,806 prascov, so leta 1930 zaklali 27,756 prascov.

Kur so zaklali 4372 (tu so všteti tudi petelinji, pure, gosi). Rib so pojedli leta 1930 Ljub- ljanci 42,000 kg.

Za pripravo raznih jedi pa so porabili v mestu 499,328 kg ma- sti in olja, dočim so l. 1929 po- rabili 668,000 kg. Konzum ma- sti je torej nazadoval. To je dra- ga stvar in koliko ljudi je nezab- eljeno kosilo? Leta 1928, so po- rabili celo 780,000 kg masti in olja, torej je v zadnjih dveh letih padel konzum skoro za 50%! To daje misliti! Dasi so je prebi- valstvo povečalo, je konzum dragih živil padel.

Kar se tiče alkohola, pa treba reči, da je konzum narastel. Po- pli so letos v Ljubljani 2,628,535 litrov vina, tako da pride na vsa- kega prebivalca 43 litrov na le- to. Potem so še popili 67,034 li- trov ruma in likerjev ter okrog 237,000 litrov raznega spirtita. Sa- jeveca so popili 180,062 litrov, 5,708 litrov šumečega vina in šampanjca. Konzum vina je v e- nem letu narastel za 120,000 li- trov.

Piva so popili 1,645,950 litrov. Konzum piva je od leta 1928 na- rastel (v dveh letih!) za 545,000 litrov.

Od kod to, da konzum alkohol- nih pijač narašča? Res je, da je mnogo zidarskih delavcev prišlo v Ljubljano z juga in da ti popi- jejo svoje polovnjake vina, res je, da je materialni položaj prebi- valstva vedno slabši. Toda v ta- kih časih — to kažejo mnoge statistike — se konzum omalji- vih pijač vedno večja. Fraza o tem, da si ljudje v vinu utaplja- jo skrb in obup, ni satno fraza. Nekaj res je le v tem.

Samomorilski pogreb. — V To- plih pri Novem mestu se je za- radi neozdravljive bolezni usmr- til 20-letni strojnik Julij Škra- bar. Dasi je zdravnik podal mne- nje, da si je fant vzel življenje v hipni zmedenosti, ga cerkev vendarle ni hotela pokopati z o- bredi. Pogreb se je vršil brez du- hovnika, pogrebne obrede pri ja- mi je opravil neduhovnik, dasi je pokojnikova mati prosila župni- ka za cerkven pogreb. Tako po- stopanje cerkve seveda razburja ljudi. Zakaj tu ne gre več za na- vadno versko formalnost, mar- več za navadno človeško sramo- tenje, sramotenje človeka, ki si je v obupu končal življenje. Sa- momorilec, mrtvi samomorilec je vedno še človek in ga ni treba prezirati. Tako postopanje cer- kve pa je teptanje človeškega do- stojanstva.

Umrl se: V Ljubljani vrtnar Anton Ferant, ki je dolgo časa bolehal na raku ter je v bolnici podlegel. Pokojnik je ustanovil eno najlepših vrtnarskih podje- tij na Selah pri Ljubljani ter je bil najbolj znani ljubljanski vr-tnar. Zapušča ženo in sedem o- trok. — V Mariboru je umrl in- spektor državnih železnic v poko- ju Ivan Verstovšek v 73. letu. — Na Slovenskem Javorniku je u- mrl Jožef Mencinger, star 72 let.

— V mariborski bolnici je umrl mariborski trgovec Anton Copet- ti, star 35 let. — V postojni je umrl Janez Vilhar, železniški u- pokojenec, star 66 let. —

Frank Lukancich:

ZA NAŠE FARMARJE

Odgovori na vprašanja

Imperial, Pa. — Vsaki rejec perutnine, ki me vprašuje za kake nasvete, naj čita po vrsti vse članke o reji perutnine in bo prišel do svojega odgovora. Največ me čitalci, kateri se za- nimajo, vprašuje za eno in sko- raj isto stvar, zato se bom ravnal tako, da bom skupno odgo- varjal vsem v Prosveti. Tudi je veliko bolje odgovarjati na vprašanja, ker človek ve kje so nedostatk in mi se tudi vidi bolj podučljivo. Torej naj vna- prej vsak čitatelj to upošteva; tudi nima pomena omenjati kraj in osebo v teh odgovorih.

O driskih perutnine

Pri tem vprašanju je mnogo pomniti. Perutnina lahko dobi drisko na več načinov. Postane bolna vsled vremena, posebno ako se čisto menja z mrzlega na toplo. Kokoši se nalezajo pre- hlada in postanejo driskave. Ka- dar so driskave iz prehlada, se navadno najdejo znaki tudi na kljunu—nosu. Iz nosa se jim iz- ceja. Kadar se kaj takega opa- zi, naj se dene v pitno vodo 1/3 kavnine žlice potassium perman- ganate. Tako vodo naj perutni- na pije par dni.

Ako ima perutnina n. pr. ka- tar, je lahko vidno, ker navadno zateče greben in se izceja iz oči. To je zelo pogosto bolezen, ki jo Amerikanci imenujejo "roup". Za to bolezen se tudi daje piti taka voda. Zdravi se pa še dru- gače. Da ne bi slučajno čitalci zamenjali to bolezen in jo zdra- villi za drisko, zato sem raztol- mačil.

Navadno pa rejci napravijo drisko pri perutnini posebno ra- di ob času, kadar koljejo prešič- če in živino doma, ker pokla- dajo preveč masti ali pa mastnih pomij. Tako se lahko tudi pri-

Priseljeniki in naturalizacijski zakoni so vedno bolj kompli- cirani. Celotno ljudje, ki imajo dolgo izkušnjo in temeljito po- znanje v teh zadevah, si morajo dostikrat beliti glavo. Ni ču- da, da priseljenec je dostikrat v zadregi in so mora obračati sem ali tja za nasvet. Srečen je, ako dobi pravi nasvet.

Ali celo v slučajih, kjer ni večjih komplikacij, kot navadno vlaganje te ali one prošnje v priseljeniških ali naturalizacijskih zadevah, ni stvar tako enostavna. Lahko je nasvetovati: "Za to prošnjo treba izpolniti tiskovino šte. toliko in toliko." Najprej treba pridobiti si tisko- vino. V mnogih slučajih — zla- sti ako človek stanuje v kakem oddaljenem kraju — to pome- nja zamudo časa, dostikrat zgu- bo enodnevnne mezde. Seveda lahko piše po tiskovino na pri- stojno oblast. Ali to tudi ni ta- ko enostavno za priseljenca, ki težko dela ves dan. Potem pri- de izpolnitev tiskovine — treba izpolniti v angleščini na mnoga vprašanja in in nekatere tisko- vnine imajo dolgo vrsto teh vpra- šanj, odgovor na katera dela preglavice dostikrat tudi člove- ku, ki ima višjo šolsko izobraz- bo in zna dobro angleški.

Izmed raznih organizacij, ki pomagajo priselencu preko teh in enakih težav, je "Immigrant Information Bureau", 15 — 4th Ave., New York City. Rojake bo zanimalo, da je ta urad se- daj pod vodstvom našega vočbe znanega rojaka R. F. Hlača, ki je znan kot eden najboljših eks- pertov v naturalizacijskih in priseljeniških stvareh in o teh stvareh mnogo pisal. Zato lah- ko pišete v svoji materinščini. Ta urad prikrbi potrebne tiskovine, jih izpolni in odpošlja na pravo mesto — brez ozi- ra, kje stanujete. Na tak način si rojak pridobi denarja in časa. Mnogi se obračajo na ta urad tudi, da jim polze dan in ime parnika, s katerim so prišli, kar je velike važnosti za naturaliza- cije in razne imigracijske prošnje.

Za one, ki živijo v New Yorku ali okolič, je urad poleg ob- čajnih uradnih ur tudi odprt v sredo zvečer do 7. ure in v so- boto popoldne do štirihi, kar je jako ugodno za one, ki druga- če ne bi imeli časa.

pravi perutnino k golenju čisto nenamena. Kadar se pri- čeje kokiš goliti, seveda pre- nehajo tudi z nesenjem, in jih je potem težko pripraviti zopet k nesenju. Razna zmuzla ali pa kisla, pokvarjena hrana pripravi kokiš tudi do driske. Poklada- ti se ne sme tudi prečista meša- nica ali pa preveč soli ali pre- slanih odpadkov, kakor tudi ne kisla solate itd. Za vse razne zgoraj navedene driske velja zdravilo: potassium permangan- ate 1/3 kavnine žličke na galon vode.

Nobeno drugo olje ni dobro in ne vsebuje vitamina D, kakor ribje jetrno olje; to je cud liver oil. Ni treba nobenemu čitate- lju poslušati nobenih takih uče- njakov, ki kaj drugega priporo- čajo. Informira se vsak lahko v vsaki državi pri domačem state agricultural experiment stationu in izvedel bo resnico.

Kokoške uši niso večje kot n. pr. zelo drobno solatino zrnce (sema)—drobno korenjevo se- me je manjše, ne pa večje. Ka- kor pa vi pravite, morajo pa go- tovo biti kake vrste—ščurki.

Jajca imajo zato bel rume- njak, ker kokoši jedo samo me- šanico in pšenico ter malo zele- njave. Pokladajte jim več zele- njave in nekaj rumene koruze, pomiesane med pšenico, recimo 1/3, ker je mrzlo pa bodo rume- njaki dobili rumeno barvo.

Belina, ki jo najdete v jajcu, ni od petelina. Ako tega ne ver- jamete, pa ubite eno jajce od kokoši, kjer nimajo petelina, pa boste našli istotako belino. To belino ima vsako jajce in je vse eno užitno in zdravo.

Kuhani ali pa zeleni zeljnat storži so dobra hrana za perut- nino kot nadomestilo zelenjadi. Samo da so toliko zdrobljeni, da jih zamore perutnina povžiti.

Preveč mastnih odpadkov ni- komur ne priporočam za perut- nino, ker pogosto povzročijo drisko, misatev (golenje) in u- stavijo nesenje jajec. Kri je pa priporočljivo po malo pokladati vsaki dan.

Kadar se poklada kri, tedaj se naj ustavi drugi tovarniški meani odpadki.

Moji vtisi iz Julijske Benečije

(Piše F. Candek, West Allis, Wis.)

Proti St. Danielu. Kraške mlekarice stopajo z vlakna na postajah. Čemu te uboge ženi- ke a tako oboroženo silo čuvati, ko bi jih lahko ustrahovali a starim klubom?

Na Krasu ni opaziti nobene spremembe, le vse postaje in vasi so prekrščene. Po nekate- rih krajih so imena tako spače- na, da jih človek še prečitati ne more, toliko tešje pa si jih za- pomni. Trg Dornberg je sedaj Monte Spino. Pripomniti je treba, da imajo v Italiji toliko kratnih botrov kolikor je žab v vodi, ker so nekatere vasi in po- staje že po trikrat in tudi več- krat prekrščene, da včasih celo domačini ne vedo kakšno ime ima njihova vas.

V vas Gornja Branica smo do- speli na nedeljo dopoldne. Na prvi pogled je izgledalo, da so popolnoma vsi domačini pri- maši, kajti nikjer ni bilo videti žive duše. Le neki velik pes je stal sredi vasi. Ker so se ga ženske bale, sem skušal poiska- ti kakšno odraslo osebo, da bi odpoklicala psa. Toda zaman. Nikjer ni bilo nikogar — bili so res vsi v cerkvi. Ljudstvo je še vedno vneto za cerkev, kljub trpljenju in britkim sku- šnjam. Ne pomislijo kaj bi bilo, ako bi izbruhnil požar, ko so vsi v cerkvi. Ne bilo bi člo- veka, da bi kaj rešil.

Ko so končno prišli domov, smo si seveda imeli mnogo po- vedati. Kmalu pa se je pogovor zasukal na domače razmere. Ni- so mogli dovolj potožiti gorja na vseh koncih in krajih. Naj- več so tožili o velikih davkih, ki so tako ogromni, da jih ne mo- rejo več zmagovati. Vedno no-

Na trgu ni nobenih praškov, ki bi pripravili kure, da bi ne- sle jajca. To se napravi le po- tom dobre oskrbe, prave klaje in dobrih, odgovarjajočih koko- njakov. Ako meni ne verjamete, pišite na U. S. Agriculture De- partment, Washington, D. C. Tam vam bodo drage volje pove- dali brezplačno isto kakor jaz. Samo jih vprašajte za tak pra-šek.

RAZNE VESTI

Rudarska stavka končana

New Kensington, Pa. — Sto rudarjev v Kinloch premogov- niku, katerega lastuje Valley Camp Coal Co., je pred dvema tednoma zastavkalo, ker jim je družba žnježala mezdo za deset odstotkov. Stavka je bila te dni končana a kompromisom. Ta premogovnik je znan radi dveh eksplozij, ki sta zahtevali večje številu rudarskih življenj.

Niagarski vodopad se podira

Niagara Falls, N. Y. — V nedeljo jutraj se je odlučilo na tisoče ton skal z visoke stene na ameriški strani niagarskega ala- pa. Silna masa je sletela na dno reke, v steni pa je ostala ogrom- na zaseka v podobi črke "U", ki je približno 200 čevljev globoka in 150 čevljev široka. To je naj- večja preobrazba v konturi vodo- pada, kar jih pomni zgodovina.

PETROLEJSKA KUGA

Moderne parnike kurijo a pe- trolejem, petrolejske odpadke pa spuščajo običajno v morje. Ker pa petrolejski odpadki ostajajo na površini in se navadno zdru- žujejo v velike oljaste ploške, zato je morje zlasti ob obrežju zelo umazano in grdo in tudi ne- varno, zlasti živalim.

Z nevarnostjo "petrolejske kuge" se je bavila že mednarod- na petrolejska konferenca, ki je zborovala l. 1926 v Washingto- nu. Takrat so sicer sklenili, naj skrb na parnikih, ki jih kurijo a petrolejem, da ne bo petrolej prihajal v morje, toda vsi taki in podobni sklepi v zaščito morskih živali so ostali brezupni, ker ni nikjer nobene kontrole.

Kako škodljivi so petrolejski odpadki za živali, to so opazovali lani na spomlad na jugozapadni akotaki obali pri mestu Wington- shize. Na to obalo so priplavale nenadoma velikaanske petrolejske lise, ki so pokrivalle morje neko- liko milj daleč od obale. Mladi tiči, ki so živeli ob obali, niso mo- gli zatogadati več na prostor

morje in tako jih je na tisoče po- ginilo v petrolejskem blatu. Per- je tičev je bilo tako umazano in zamaženo, da tiči niso mogli več leteti. Ali pa so poginili, ker jih perje ni več varovalo mraza. In vročine. Ribiči so našli tudi na tiče, ki so se gnili v mastnem pe- rju. Če se po torej "petrolejska kuga" tako širila, kakor se je za- čela, bodo kmalu vsi morski tiči uničeni.

Ker je cena vinu zelo padla, odkar je Italija okupirala gori- ške vinograde, je s tem mi- zerija še povečana. Pred vojno je imela Avstrija na italijanska vina carino, sedaj je ni, pa je ce- na vinu tako nizka, da morajo prodajati izvrstno vipavsko vino po sramotno nizki ceni — 1 liro za liter, kar bi znašalo v ameri- škem denarju 5 ali 6 centov li- ter. Pa se še težko prodaja, ker je v Italiji veliko vina.

Vlak se je ustavil v Gorici na postaji Monte Santo (Sveta Go- ra). Izstopim in ogledujem meni novi svet in premišlujem, v katero smer bi se podal. Med- tem se mi približa človek, kate- rega zunanost je kazala, da je slovenski trpin. Nisem se mo- til. Na vprašanje, v kateri smeri je glavni del mesta, mi je pojasnil in vprašal, če sem tu- jec v mestu. Potrdil sem, in dostavil, da prihajam iz Ame- rike.

Razlagal je svoj križev pot in povedal, da je že šteti mesec brez dela, dasi je skušal na vse mogoče načine dobiti dovoljenje za Jugoslavijo. Toda vse za- man. Skušal je pobegniti v Jugoslavijo, pa so ga prišli in vrgli v zapor.

Dobil je tovariša, ki je bil na istem potu kot on ter mu za- upal, da hodi še nekaj dni a ka- pucinarjem, da tam dobi jesti. Naslednjega dne se je tudi on podal k menihom, ki so mu dali hrano. Po preteku treh dni pa je imel več ko dovolj, kajti ju- ha je bila le čorba, ali črna vo- da brez okusa. Nato se jih je zbralo 24 brezposelnih in so šli na ravnanstvo ter tam zahte- vali, naj jim dajo delo ali do- voljenje za izhod v inozemstvo.

(Dolje prihodnja.)

PRIMORSKE NOVICE

Iz Istre se je izselilo v oktob- ru 679 oseb, v novembru 904, in sicer iz Pule 76 in 116, a dežele 603 in 788. Prišlele so se v oktob- ru v Pulo 203 osebe, v novem- bru 62, na deželo 272 in 347, skupno 475 in 409.

Vzdolj vzhodnje meje teče od Trbiža do Reke oosta, ki je pre- kinjena za kakih 20 km med Čr- nim vrhom in Postojno. Cestno avtonomno podjetje zveže ta dva kraja in tako bo vzdoljna cesta cela v dolgotni 215 km. Fasisti- čni tisk jo slika kot prvovratno turistično svezno in kot donosite- ljo Italijanstva v ograničene kraje, katerih se bo dotikala. Tr- biž, Bovec, Koberid, Tolmin, Cerkno, Idrija, Sempeter, Kne- šak, Bistrica, Klana in Matulje imajo postati trdnjave planin- skega Italijanstva. Idrija, ki šte- je 5600 prebivalcev, se zdi fasist- om posebno primerna za čisto Italijanako jezikovno središče z ekspanzijo do Cerkna in do Go- doviča ter Črnega vrha. Priporo- čajo sprejemanje ljudi iz Belluna in Cadore v rudniško delo, da po- stane Idrija planinsko mesto tu- di v demografičnem pogledu. Mladim Idrijčanom naj se ponu- di boljše zaposlenje po raznih državnih službah na vsem nacio- nalnem teritoriju. Fasistični tisk še vidi dan, ko bo Idrija a svojim okolišem dala Italijan- ski domovini cel alpinisti bataljon.

Te dni so razveljavili nagrade društva "Dante Alighieri" po 300 lir v šolah po Julijski Krajini učenecem in učenkam, katere so u- čitelji pohvalili, da znajo dobro Italijanako. V Sečani sta dobila premijo en deček in ena deklica, v Nabrežini dva dečka in enako po dva po drugih večjih krajih.

Goriški deželni "Dopolavoro" je organiziral nastop furlanskih zborov v gledališču v Gorici. U- deležila sta se ga tudi pevka zho- ra iz Podgore pri Gorici in iz Stanjela na Krasu. Prvi šteje 43 pevcev, drugi 29. Dobila sta tret- jo in četrto premijo. Zbore vodi- jo ljudskoolaki učitelji.

morje in tako jih je na tisoče po- ginilo v petrolejskem blatu. Per- je tičev je bilo tako umazano in zamaženo, da tiči niso mogli več leteti. Ali pa so poginili, ker jih perje ni več varovalo mraza. In vročine. Ribiči so našli tudi na tiče, ki so se gnili v mastnem pe- rju. Če se po torej "petrolejska kuga" tako širila, kakor se je za- čela, bodo kmalu vsi morski tiči uničeni.

Tone Čufar:

LJUBEZENSKA PISMA DELAVCA IN DELAVKE

Pismo moram zaključiti, a Ti vzle njegovi obzirnosti nisem vsega povedal. Prav vse je sploh nemogoče povedati, ker potem ni ničesar več. A jaz še o najvažnejših rečeh nisem pisal, kar je dovolj grdo. Pa mi še to oprosti. Saj razumeš, da se misli kopičiti, da se mešajo spomini med novo upanje in skupno zasenčujoče trenutne stvari. Le v največji skrbi naj Te umirim, namreč glede pretečega ponižanja. Zdi se mi, kaj bi moglo biti. No, Majda, bodi radi češarkoli brez skrbi. Uverjen sem, da se ni zgodilo nič neodpustljivega, nič, kar bi zares skalilo najin sedanjí odnos. To Ti povem prav iz srca. Življenje poznam in ga razumem. Zato se mi, možno je, da me potareš in poveš kaj, kar bo bolelo, toda pomni, da je vse preblijivo, vse odpustljivo, samo človek mora biti odpustljiva. Ako se boš izpovedjo resnično raztežila, potem ob priliki sporoči svoje najstrašnejše doživljanje. Kadar pač to hočeš. In če se Ti bo vredno zdelo.

Resno se pa zavedaj, da prava ljubezen tudi smrt premagava, zato mora umazanost življenja tem lažje.

Le pogum in vsaj toliko moči, kolikor jo je bilo do danes, pa bo najino vse, kar mora biti...

Drugo njeno pismo

Spet sem pismo komaj dočakala. Spet so ure počasi potekale, spet me je vznemirjalo in spravljalo v nestrpnost.

Kaj bo z mano?

V meni vroč čustva kot še nikoli. Komaj se obvladam, le skrajno težko se premagujem, a se včasih le ne morem. Vsa druga sem. In to so zapazili. Opazke me dolete, namigavanja moram poslušati in molčati. A bi vendar prav rada s kom govorila o Tebi, o srečanju, o novi, šele rojeni radosti. A nimam nikogar, ki bi znal brati nepopisno sladkost v mojih očeh. Brez prijateljice sem, brez vaškogar. Ti, ki jih imam okoli sebe, mi le ukazujejo, njim pač ne morem pripovedovati o vsem, solnce moje mladosti. Več, včasih me zgrabi da bi zavrisala od zavzetja. Znanko bi objela in ji zakričala, da sem Te spet našla, da sem našla Tebe, moj Janko. In ališal naj bi ves svet, da je ta krič izraz veselja nad živo in opojno resnico.

Ljubljani! Kaj bo z mano, če Te še dolgo ne bom videla. Skoprnela bom. Mogoče si še predstavljaš ne, kako vroče Te ljubim. Vaa živim samo zate, za Tvojo srečo. V snu sem pri Tebi, a čez dan Te v mislih spremljam in Ti želim le najboljše ur. Zdravja in zadovoljnosti. Vsega, kar Ti more življenje naprati znosno, lepo, veselo. Ne bodi hud, če sem tudi v večnih skrbih. Mrzla zima je že; zgodaj, pre zgodaj smo jo dobili. Tvoje delo mora biti zelo, zelo naporno. Pazi se! Ne prezri te moje ponovne prošnje. Ne bodi vznejevoljen, če zopet in zopet opozarjam. Bojim se, ker Te imam rada. Ker sem Tvoja, samo Tvoja.

Vnovič zatrjujem, kar Ti ni več tuje. A ne morem drugače pisati, da ne povem, kar že dolgo veš, pa bi rada, da še za sekundo ne pozabiš. Še za sekundo ne, dragi moj. Saj je vse le izraz moje silne želje po Tvoji ljubezni. Tebe hočem, Tebe! Čudim se, da Te tako strastno želim. Včasih mi je bilo že Tvoje podobe dovolj, zdaj pa gorim.

Včasih...

Kako lepa je zame ta beseda.

Čudežna...

Tedaj namreč, ako zajamem z njo naju, samo naju. Če grem pa še bolj nazaj, pa založim ubogega dekletca samega in se vidim v času, ko Tebe še nisem poznala. Ne morem, da bi Ti ne omenila tiste dobe. Z radovednimi očmi

sem zrla v svet, z otroško naivnostjo strmela v ljudi ter pričakovala dobrote, odkritosrčnosti. A so mi v mlado dušo takoj nalili grenkega polina. Prežirana sem bila, četudi nisem nič žalega storila. Sprva še vedela nisem, da me zapostavljajo. Vsak otrok je bil več vreden kakor pa jaz. Tudi največji nagajivci in poredničji. Pri igrah so me odrinili, na cesti zasmejovali, pa tudi kamenjali včasih. Nihče mi ni bil dober. A zakaj tako? Zakaj baš mene črnišo? Spraševala sem se in z otroško bistrostjo zaznavala prvo krivico. Ranili so me, brezsrčni. Bolelo je, bolelo pred vsem zato, ker niso imeli nikakega poudara. Tako sem pač mislila, dokler se mi iz pasov ni zjansilo. Pečat ubožne, nezakonske deklice sem nosila in jim bila v posmeh.

Razumel boš, da sem po svoje mrzila ljudi in se predajala samotni. Ustvarjala sem si svet lastnih sanj in v njem rastla. Zgodaj, zgodaj sem vzljubila knjige, katere so mi se zdaj tako ljube. Takrat jih nisem mogla mnogo izkiniti, a nekaj sem jih vendar. No, tudi utegnile so mi je popolnoma zariti vanje in ne povsem zgubljati v sanjah. Kruha je manjkalo in marsikaj drugega. Mama se je udinjala pri tej ali oni hiši, me vzela seboj, da sva si vsaka po svoje vsaj kako skorjice prisluzili. Prav ubožno je šlo dalje. Med pogovori o veliki vojski, o slabih časih in žalostnih vesteh. Poslušala sem pripovedovanja, kadar se je govorilo kje blizu mene in si potem umisljala tiste daljne dežele, krvava bojčeka ter si razlagala smrti poznanih ljudi. Tudi iz naše vasi jih je mnogo padlo. Pri teh gospodar, pri drugih sin, a tam so hlapci pogrešali in se še za koga drugega ball. V čudnem času so se množila naša leta. Kmalu se mi je zazdelo, da nisem več zgolj otrok.

Po cesti so mnogokrat korakali vojski, a se tudi v vasi ustavili. Vzbujaši so mi rado vednost, a zopet bojazen in grozo. Tudi s konji ter vozovi so prihajali in odhajali, pa še to-pove so vleki parkar akosi vas. Name je večkrat padel kak klic, včasih samo nagajiv, včasih pa nerazumljiv in morebiti grd v svojem namenu. Zdalj vsem, zakaj se kilče dekdeta. Zdalj tudi vem, da so se takrat odigravale strahotne stvari. Toliko ljudi je trpelo in umiralo. Saj sam veš, ker si zavoljo vojne več prestat. Očeta so Ti vzeli, Te iz domačega kraja pogнали. O, spominjam se, kako so pričeli prihajati begunci mimo nas. In mi smo govorili o nesreči, ki doleti prežanega človeka. Domačijo mora zapustiti in iskati pri tujih ljudeh zavetja. Katerikrat pa še k tujim ljudem ne more. Med tem pa prijetne domove požgo in polja razkopijejo. To je grozno in žalostno. Nečloveško.

Kmalu so se tudi po naši vasi naselili prežananci. Ni jih bilo mnogo, a toliko vendar, da si se z njimi tudi Ti naselil. Prišel si ter ostal. Da sva se spoznala in vzljubila.

Še danes vidim prizor, ko si me prvič nase opozoril. Skozil vas za šestokrat gnali zmucne trume vojskih ujetnikov. Reveže, vsega usmiljenja vredne. Surovo so ravnali z njimi. Prav živinski. Izstradavali so jih, topli s palicami in s puškami suvali. Tisti dan, ki je vzlic grobosti in grdosti vendarle lep, so zopet šle dolge kolone ujetnikov po cesti. Njihovo trpljenje ni bilo nič manjše ko trpljenje drugih kolon. Spremljajoči vojski niso prav nič prizanašali v divjem poganjanju. Vendar je neki ujetnik prekanil spremljevalce ter se jim skril. Lačen in smrtno bolan, je s pomočjo lepe Julijane ubežal udarcem, se zatekel na njeno dvorišče in s svojo muko pripomogel najinemu zblizanju. Kakor bi hotel povedati, da bo tudi nama danih mnogo muk.

(Dalje prihajajo.)

dlanmi so s svojo senco strašile pri vzhodu.

Kako malokdo ve, da vsi ti kipi, njihovo število, njihov položaj, njihova višina in razpored znatiijo misterije nečuvnih globin, o katerih se nam Evropejcem niti ne sanja.

Hargrave nam je pokazal ornament na nekem podstavku, palico s štirindvajsetimi vozli, na katerem so na desni in levi strani vselej vrvke, ki so se spodaj cepile: simbol, ki predstavlja človeško hrbenico, poleg njega pa v slikah opis ekstat in nadnaravnih doživetij, ki jih doživlja yogi na poti k čudežnim silam, če osredotoči misli in čustva na gotove predelke hrbenice.

"To tukaj pingala, velika solnčna struja", je pritrjevalno kimal Akhil Rao, naš tolmač.

Tedaj me je zagrabil polkovnik Stuart za roko: "Tiho — ali nič ne slisite?"

Napeto smo prisluškovali v smeri hodnika, ki ga je prikrivala osem ogromna postavata boginja Kala Bhairabe in ki se je izgubljala v neprodno temo.

Baklje so prasketale — sicer povod grobna tišina.

Prečela tišina, ki naježi las, pri kateri duša trepeče in čuti, da se bliskovito poraja v življenje nekaj tajinstveno pošastnega in da se mora iz teme nepoznatih globin — iz kotov in vdolbin vzporediti neodvratno vrsta smrtonosnih prigod.

V takih trenutkih se izvija iz ritmičnih udarcev srca tokajoča bojazen — podobno besedam grgajočega, groznega ječljanja gluhozemih: Ugg—ger — — Zaman, smo napenjali ušesa — vse okoli nas je bilo pogreznjeno v tišino.

"Zdelo se mi je, da sem ališal krič, kakor globoko iz zemlje," je šepnil polkovnik.

Videlo se mi je, ko da se kamenita podoba Kala Bhairabe, demona kolere, premika: v plapolanju bakel je trepetala šestorica pošastnih rok in črno in belo poslikane oči so plamenile kakor oči blazneža.

Pojdimo na prosto, k vhodu, je predlagal Hargrave, tukaj je prekleto pošastno.

Skalno mesto se je kopalo v zeleni mesečini kakor okamenelo čarodejno pravilo za zagovarjanje.

V širokih pramenih je sipal mesec na morje svoje žarke, ki so se kot velikanaki, svetlo sijoči meči gubili s svojimi konicami nekje v daljavah.

Na ploščadi pred svetliščem smo legli k počitku — bilo je toplo in v zakloniščih je pokrivala tla mehka sipa.

Kljub temu nisem mogel povsem usniti.

Mesec se je dvigal vedno više in sence pagod in kamenitih stolnov so scvrkile na belih kamenitih tleh v krastacem podobne, fantastične oblike.

"Pred roparskim pohodi mogulov so boja vsi ti kipi bogov oblovali draguljev — ovrtnice iz smaragdov, oči iz oniksov in opalov," je nenadoma izpregovoril polkovnik tiho, ker ni vedel, ali sem že zaspal ali še bedim. — Nisem mu odgovoril.

Gluha tišina vsepovsod. Motilo je je samo globoko dihanje Akhil Rao-ja.

Zdajci pa smo zaprepaščeni skočili na noge. Pošastno grozoten krič je zavnel iz svetlišča za nami, — trikratno, presekano rjovenje se je utrvalo iz teme — morda se je krohotal blazen človek — potem se je izgubilo v odmevih, kakor da se drobi steklo in kovina.

Moj brat je izpulil bako iz zida in dril smo v temo svetlišča.

Bili smo štirje, česa naj bi se bili bali.

Kmalu je Hargrave zavrgel bakljo, kajti hodnik nas je privedel v umetno sotesko brez stropa, ki je, vsa zaplavljen z mesečino, držala v prostorno votlino.

Svit plapolajočega ognja nam je kazal smer in kriti po senci stebrov smo se plazili bliže.

Na nizkem žrtveniku so plapolali plameni in v njihovem svitu se je okoli žrtvenika opotekal fakir, obločen v pisane cape in obvošen s koščeni vrčiči — mi bengalskih oboževalcev Dhurje.

Pravkar je opravljal zaklinjanje in s hitrim javkanjem je na način pleščočih dervešev s strahotno brzino premetal glavo z desne na levo in odspred nazaj, da so zastajali njegovi zobje v luči plapolajočega ognja.

Dvoje trupel z odrezanimi glavami je ležalo pred njegovimi nogami in po obleko smo brzo spoznali, da sta mrlička dva izmed naših sepeyev. Njun smrtni krič je bil, ki smo ga tako pošastnega čuli pred svetliščem.

Polkovnik Stuart in naš tolmač sta planila na fakirja, toda še isti trenutek je vrgel obadva ob zid.

Sila, ki je ticala v tej mršavi, izčrpani asketski postavi, je bila čudovita, in še predno sva z bratom mogla priskočiti na pomoč, je fakir zbežal iz votline.

Za žrtvenikom smo našli odrezani glavi obeh Mahratov."

Hr. Hargrave Jennings je zložil rokopis: "Konec manjka; povedal vam bom, kakšen je bil konec."

Izraz na obrazih umorjencev je bil nepopisljiv. Še danes mi zastane srce, če se spomnim groze, ki nas je takrat zajela. Ne morem reči, da bi bil strah, kar se je črtalo v njunih potezih, — videti je bilo, ko da se krčevito, blazno smejeta. Ustnice — nosnice razprte — usta široko zija — joča in oči — oh te oči — te pošastne oči! Pomislite, oči — izbuljene — niso imele niti šarenice niti zenice in so se bleščale in svetilele prav tako, kakor kimen na roki miss Huntova.

In ko smo jih potem preiskali, se je izkazalo, da so resnični opalji.

Tudi kasnejša lenična preiskava ni doznala nič drugega. Kako so se očesna zrkla mogla izpremeniti v opale, to je zame še danes uganka. Visok bramanec, ki sem ga nekoč vprašal o tem, mi je dejal, da se to zgodi po čarobni sili tantrika (besednega zagovorja), — ter da se preustrojenje izvrši bliskovito, rodoče se v možganih; toda kdo bo to verjel?

In dostavil je, da vai indijski opalji izvršajo odhod, in da prinašajo vsakomur, kdor jih nosi nesrečo. Namenjeni so namreč samo za žrtveni dar boginji Dhuri, uničevalki vsega organskega življenja."

Jenningsovo pripovedanje je prevzelo vse poslušalce in rikdo ni znil besede.

Miss Huntova se je poigravala s svojim prstanom. — — —

"Menite, mr. Jennings, da opalji zaradi tega resnično donesajo nesrečo?" je naposled vprašala.

"Če ate o tem prepričani, potem vas prosim, da uničite kamen!" — — — in mr. Jennings je vzela koničast kos jekla, ki je služil za obežilo, in je počasi tolkel po opalu, dokler ni razpadel v školjaste, bleščeče se dobrije.

Ob mrzlih vlažnih dnevih

Ogreje kakor solnčna svetloba

Ali stare bolečine postanejo se hujše ob hladnem vremenu? So členi orpili in boleli ob vlažnih dnevih? Tu je izkustveni način, da se osvobodite vseh bolečin mišic in členov.

Namoli bolečino točno prav na mesto s Sloan's Linimentom. Posreduje vam vročo, solnčno svetlobo. Ogrevanje bolečin. Kupi svojo steklenico Sloan'sa danes v svoji lekarni—33c.

SLOAN'S LINIMENT

Ad No. 105—Slovene

PRAVI PRIJATELJ

V SLABIH ČASIH JE HRANILNA VLOGA V VARNI BANKI

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene umerne, unijačno delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA

Gustav Meyrink:

OPAL

Vai so občeodovali opal, ki ga je nosila na prstu miss Huntova.

"Podobalo sem ga po svojem očetu, ki je dolgo služil v Bengali: Nekoč je bil last nekake bramana," je dejala in s konicami prstov pogladila veliki, bleščeči se kamen. "Tak ogenj najdemo samo pri indijskih draguljih, — ali izvira od posebne vrste brusenja ali od svetlobe, ne vem, toda včasih se mi zdi, kakor da sije nemirno, iskreno se ko živo človeško oko.

"Kakor živo človeško oko," je zamišljeno ponovil mr. Hargrave Jennings.

"Ali se vam zdi to čudno, mr. Jennings?"

Razgovarjali so se o koncertih, plesih, gledališčih — o vsem mogočem, toda vedno znova se je vračal pogovor na indijske opale.

"Lahko bi vam nekaj povedal o teh kamnih", je končno dejal mr. Jennings, "toda bojim se, da bo miss Huntova potem enkrat za vselej izgubila vse veselje, ki ga ima sedaj s svojimi prstanom. No, pa če počakate trenutek. Pom poiskaj rokopis med svojimi spisi."

Družba je z napeto pozornostjo prisluhnila.

"Torej, poslušajte, prosim, kar vam bom prečital, je odlomek iz tistih zapiskov mojega baba — takrat sva sklenila, da ne objavi, va ničesar, kar sva skupno doživela.

Torej: Pri Mahavelipurju sega džungla v ozkem traku skoro tik do morja.

Vodne ceste, obstoječe iz prekopov, ki jih je dala napraviti vlada, preprežajo pokrajino Madras skoro do Trichinopolisa, kljub temu pa je notranost neraziskana in divja, neprodorna, pravo ognjišče tropske mrzlice.

S svojo ekspedicijsko smo pravkar pristali in temnopolti tamulski služabniki so baš razkladali mnogobrojne šotore, zaboje in kovčke iz čolnov in jih predajali domačinom, da jih poneso skozi gosta rižna polja; iz katerih so se kakor otoki v zelenem valovju tu pa tam dvigali gozdiki palmirskih palm, v skalno mesto Mahavalipur.

Polkovnik Sturt, moj brat Hargrave in jaz smo se takoj poslužili majhnega svetilča, ki je bil izsekan, prav za prav izrezljan iz enega samega mogočnega skalnega balvana in ki je predstavljal vso čudovitost staroda-

vinske stavbene umetnosti. Sadevi neprimernege dela budističnih blagovernikov, ki so stoletja prisluškovali tu himnam navdušenih učencev velikega odročnika — sedaj je svetilšče služilo bramanekemu bogočastju Shive; prav tako, kakor sedem iz skale izklesanih pagod z visokimi stebrišč.

V soteski pred vhodom v svetilšče so se utaborili naši sepeyji iz rodu Mahratov. V svojih slikovitih oblekah z rdečimi in modrimi turbani so spominjali na stare orijentalne pravljice. In kakor buče slavošpev morja na čast Shive Vseuničujočega so grmeli in odmevali udarci valov iz odprtih brlogastih hodnikov pagod, ki so se posamič vrstile ob obali.

Ko se je solnce nagnilo za gričevje, je šumot valov postal še glasnejši in bil grozeč in nočna sapa ga je zanašala v zapuščenosti stebrišča in stopnišča svetilšč, kjer se je lomil v turobnih odmevih.

Služabniki so prineali v naše svetilšče baklje in se podali k svojim rojakom v vas. Posvetili smo v vse vdolbine in kote. Mnogo temnih hodnikov je držalo na vse strani v kleno skalo in plekoče postavbe bogov s skrivnostno zverženimi rokami in razprostrtimi luči plapolajočega ognja.